

**การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศรีอยุธยาบุรีรัมย์
ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ**

นันทญา ขาวสระคู*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศรีอยุธยาบุรีรัมย์ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง เรียนโดยใช้ชุดการสอนเรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม โดยเรียนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์พื้นเมือง มีทั้งหมด 4 ชุด 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน เรื่อง นาฏศิลป์พื้นเมือง 3)แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ The Posttest only Control Group Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า ที (t-test independent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนเรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง วิชานาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.65/86.57 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง สูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ

ชุดการสอน, การสอนโดยใช้ชุดการสอน, การสอนแบบปกติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนาในด้านต่างๆจะเกิดผลมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของ

---

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวัฒนธรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ประชากรภายในประเทศ การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้ ทักษะ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีนโยบายของประเทศไทยให้ความสำคัญทางการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงมีการพัฒนาและปรับปรุงงานทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง

จากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาให้หลักสูตรมีความเหมาะสม ชัดเจนขึ้น ทั้งในด้านเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 2) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นอีกกลุ่มสาระหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจินตนาการทางด้านศิลปะ ซึ่งชมความงาม มีสุนทรียภาพ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นเหล่านี้ มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมทางด้านศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ด้านนาฏศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศรีบุญบุตรบำเพ็ญ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมืองค่อนข้างต่ำ เนื่องจากนักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดทักษะในกระบวนการคิดวิเคราะห์ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะแก้ปัญหาโดยการให้ชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง เพื่อให้ นักเรียนได้มีความกระตือรือร้นในการเรียนและมีทักษะในกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยคาดหวังว่า นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา นาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง และการเรียนแบบปกติ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสตรีศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 102 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสตรีศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากเลือกห้องเรียน มาเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียนและเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน 2 วิธี ประกอบด้วย

2.1.1 การสอนโดยใช้ชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง

2.1.2 การสอนแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง

เนื้อหาที่ใช้วิจัย

เนื้อหาสำหรับการทดลองเป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง หัวเรื่องย่อย ดังนี้

1. นาฏศิลป์พื้นเมืองภาคเหนือ
2. นาฏศิลป์พื้นเมืองภาคกลาง
3. นาฏศิลป์พื้นเมืองภาคอีสาน
4. นาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้เวลาในการทดลองสอน 8 คาบ ๆ ละ 50 นาที

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง ที่ผ่านการประเมินคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในรายวิชานาฏศิลป์ และรายวิชาอื่น ๆ

3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอน ในเนื้อหาอื่น ๆ ของวิชานาฏศิลป์ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศรีนครปฐมบุรีรัมย์ ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ เป็นวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อให้การวิจัย บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.1 ชุดการสอนเรื่องนาฏศิลป์พื้นเมืองเป็นเอกสารประกอบการสอน ที่มีคำชี้แจงในการใช้เป็นภาษาไทยทั้งของนักเรียนและครู

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนจำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้

1.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมืองเป็นข้อสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2. นำเครื่องมือไปตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม

3. นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มทดลอง

สรุปผลการวิจัย

1. ชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง รายวิชานาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมด 4 ชุด พบว่า ผลจากการดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.65/86.57 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมือง สูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ด้านประสิทธิภาพของบทเรียน

การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เรื่องนาฏศิลป์พื้นเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพอยู่ที่ 81.65/86.57 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการในการผลิตชุดการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการกำหนดเรื่องที่จะทำ จากนั้นจึงทำการจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้มีความเหมาะสม กำหนดจุดประสงค์ในการสอน ก่อนจะเลือกผลิตชุดการสอน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างชุดการสอนของ สุวิทย์ มูลคำ และ อรรถัย มูลคำ (2545, หน้า 53-55) ในขั้นตอนการออกแบบชุดการสอนนั้น ผู้วิจัยก็ยึดเอาหลักการออกแบบสิ่งพิมพ์มาใช้และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเรื่องขนาดตัวอักษรรูปภาพที่เหมาะสมกับเนื้อหา ตำแหน่งในการ

จัดวางรูปภาพ เรื่องคำถามในแบบฝึกหัด ซึ่งผู้วิจัยก็ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนตามคำแนะนำต่าง ๆ ของท่านผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด จนชุดการสอนด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และด้านรูปภาพประกอบอยู่ในระดับดี รวมทั้งได้นำชุดการสอนไปทดลองหาประสิทธิภาพ 3 ชั้นตอน โดยค้นหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคลเท่ากับ 70.82/85.00 ค้นหาประสิทธิภาพกลุ่มย่อยเท่ากับ 76.37/85.27 และค้นหา ประสิทธิภาพภาคสนามเท่ากับ 81.65/86.57 ซึ่งในขั้นการหาประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนจะมีความกระตือรือร้นและสนใจเนื้อหาในแต่ละหน่วยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะชุดการสอนนั้นแยกเป็นชุด มีเนื้อหาและรูปภาพเพื่อยกตัวอย่างให้เห็น มีภาพการ์ตูนเพื่อดึงดูดความสนใจและนอกจากนี้ยังมีแบบฝึกหัดให้ทำในแต่ละหน่วยนักเรียนจึงสนุกกับการเรียนมากขึ้น

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยชุดการสอน และนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนแบบปกติเท่ากับ 32.03 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนเท่ากับ 36.20 สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่จะเห็นว่าผลคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้นไม่ได้แตกต่างกันมาก ชุดการสอนชุดนี้จึงอาจเหมาะสำหรับเด็กที่ไม่ใช่เด็กที่มีผลการเรียนในระดับเก่งแต่เหมาะกับนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลางและอ่อนมากกว่า ดังนั้นจึงอาจจะเหมาะกับการเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนเรื่องที่ไม่เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น มีการแยกเนื้อหาให้เข้าใจง่าย มีรูปภาพที่ยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจนนอกจากนี้ยังมีแบบฝึกหัด ที่ช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้หลังจากเรียนในแต่ละหน่วย นักเรียนจึงมีความสนใจตลอดการเรียนรู้ ชุดการสอนนั้นผู้วิจัยได้สร้างโดยคำนึงถึงการที่นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาไปในแนวทางเดียวกันได้ ไม่ว่าจะเป็นครูคนใดสอนก็ตาม หรือแม้แต่จะต้องแก้ไขปัญหาเรื่องครูจำนวนน้อยสอนไม่ครบชั้น และสามารถใช้ได้กับทุกโรงเรียนอันสอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, หน้า6) ชุดการสอนนั้นต้องช่วยลดบทบาทของครูผู้สอน จากผู้บรรยายเนื้อหาเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่นักเรียน ให้ชุดการสอนนั้นถ่ายทอดความรู้แทนครู และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยตามแนวคิดของ ดวงแสง ณ นคร (2549, หน้า240) และเมื่อพิจารณา การวิจัยในครั้งนี้แล้ว จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ชัยพรณ ชำนาญ ณรงค์ (2556) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนภาษาอังกฤษ เรื่อง Present simple tense สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการเรียนชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การเลือกหัวข้อเรื่องที่จะนำมาทำชุดการสอนนั้นควรแบ่งหัวข้อเป็นหมวดหมู่ย่อยและควรได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาหลักสูตรการสอนและผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อ เพื่อสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. เนื้อหาในแต่ละหน่วยนั้นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนเนื้อหาที่จะใช้ในการทำก็ไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไปนักเรียนต้องได้ความรู้ครบถ้วนตามหลักสูตร

3. พัฒนาชุดการสอนในเนื้อหาอื่นเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเรียนเรื่องที่ตนเองสนใจ
ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนาชุดการสอนเรื่องนาฏศิลป์พื้นเมืองสำหรับนักเรียนชั้นอื่นๆด้วยหรือในเนื้อหาอื่นๆเพื่อเพิ่มช่องทางใหม่ๆให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือใช้ในการสอนเสริมแก่ครูผู้สอน

2. ไม่มีการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนในรูปแบบการนำเสนอและการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันในหลากหลายรูปแบบเพื่อจะได้หารูปแบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่นักเรียน

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคงทนต่อการจดจำเนื้อหาของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2551. นิคม ทาแดง และศรีสุดา จริยกุล. “นวัตกรรมการศึกษา.” ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
- ทิสนา เขมมณี, 2546. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- เพ็ญญ์ กิจระการ, 2546. “การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E₁/E₂),” การวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 7(1) : 49-50 ; กรกฎาคม, 2546.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2551. “หน่วยที่ 3 ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม” เอกสารชุดการสอนชุดวิชาสื่อการศึกษาพัฒนาสรร หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิยะดา ลาสอน, 2552. การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น, 2542.
- เสารีย์ ภูบาลชื่น, 2556. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. มหาสารคาม : เอกสารอัดสำเนา.
- สุมนมาลย์ นิมเนตพันธ์, 2553. การละครไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2550. รูปแบบการพัฒนาทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนโรงเรียนบางกะปิ. กรุงเทพฯ : โรงเรียนบางกะปิ.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคณะ, 2542. เส้นทางความก้าวหน้าของข้าราชการครู คู่มือการจัดทำแผนการสอน. กรุงเทพฯ : เอ็มพีซ.